

В окрему групу можна виділити прикметники, утворені від онімів. У творі вони виконують уточнювальну функцію: *харківська траса, бундесверівська куртка, американський десантник, есесівський кашкет*.

У романі «Ворошиловград» оніми виконують різні функції: передача атмосфери, характеристика персонажів, створення символічних образів тощо. Приклади проілюстрували, що у творі присутні різні категорії онімів і майже усі вони стилістично або ідейно вмотивовані: топоніми (*Амстердам, Карпати, Франція, Харків*), антропоніми (*Маша, Герман, Ніколай Ніколаїч, Толік, Катя, Ольга*), теоніми (*Бог, Ісус, Аллах, Отець*) та інші. Проведений аналіз дозволяє нам зробити висновок, що історичні паралелі, імена персонажів та культурні алюзії – все це допомагає письменнику творити у книзі нову художню реальність.

Список використаної літератури

1. Жадан С. Ворошиловград. Чернівці: Видавець Померанцев Святослав, 2023. 552с.
2. Самохін І. Соціальний поворот Жадана. URL: <http://litakcent.com/2010/10/04/socialnyj-povorot-zhadana.html> (дата звернення: 31.03. 2025).
3. Скорук І. Д. Курсова та дипломна роботи з ономастики: *навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Луцьк: Вежа Друк, 2014. 300 с.

Анастасія Лабузова,
Сумський державний університет
Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
Чуланова Галина Валеріївна

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ ТА ЇХ ТИПОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Фразеологія як наука займається вивченням стійких словосполучень двох і більше слів, що мають семантичну цілісність і в процесі мовлення сприймаються як готові словесні формули. Коломийська І. пропонує декілька визначень слова «фразеологія», такі як «розділ мовознавства, що вивчає лексико-семантичну сполучуваність слів» або ж «сукупність, вид, тип, різновидність фразеологічних одиниць» [3].

Мета роботи – схарактеризувати фразеологічні одиниці, надати основну їх класифікацію.

Хоча фразеологія може мати деякі спільні аспекти розгляду з лексикологією, перша все ж має свої специфічні завдання, якими є: «дослідження взаємовідношень фразеологічних зворотів з іншими лінгвістичними одиницями – словом, словосполученням, реченням; вивчення особливостей структури фразеологічних

одиниць і механізму витворення семантичної цілісності у сполученнях слів; аналіз причин їх фразеологізації; з'ясування історико-етимологічної основи фразеологічних одиниць; визначення законів розвитку фразеологічного складу, вироблення наукової системи опрацювання різнотипних фразеологічних структур у загальномовних та в спеціальних фразеологічних словниках; склад фразеологічної системи мови в її сучасному стані та в історичному розвитку тощо» [2, с. 192].

Фразеологія як лінгвістична дисципліна зосереджується на вивченні фразеологізмів, їхньої природи та характерних рис, а також на аналізі їхнього функціонування в мові. Проте, низка питань, що стосуються визначення меж та критеріїв виділення фразеологізмів, їхньої класифікації, місця в мовній системі, відображення етнокультурних особливостей, а також принципів їхньої ідеографічної систематизації, залишається предметом наукових дискусій та потребує подальшого дослідження.

Різні лінгвісти використовують різні поняття, такі як: фразеологізм, фразема, фразеологічна одиниця, фразеологічний зворот, фразелойд, фразеологічна єдність, стала сполука, стійка фраза, ідіома та інші. Термін фразеологічна одиниця використовує В. Виноградов на позначення сполук, які відтворюються за традицією, а не створюються під час процесу мовлення. Як правило, поняття «фразеологічна одиниця» та «фразеологізм» використовуються та мають тотожне значення.

Сам термін «*фразеологізм*» походить від давньогрецьких «*phrases*» – вислів та «*logos*» – слово. О. Селіванова у своєму словнику трактувала визначення фразеологізмів так: це «стійкі, зв'язані єдністю змісту, постійно відтворювані в мовленні словосполучення або висловлення, які ґрунтуються на стереотипах етносвідомості, є репрезентантами культури народу й характеризуються образністю й експресивністю» [4, с. 641].

Згідно з енциклопедією «Українська мова», фразеологізмом є фразеологічна одиниця, фразеологічний зворот, коли фразема – це нарізно оформлений, але семантично цілісний і синтаксично неподільний мовний знак, який виникає та працює завдяки взаємодії одиниць лексичного, морфологічного та синтаксичних рівнів. Існує також й інший варіант, фраземи – це мовні засоби, що побудовані з окремих слів та «виконують номінативну функцію, мають значення, співвідносять з поняттям й емоційно-експресивне забарвлення» [5].

Існує розмежування поняття фразеологічна одиниця та фразема: перше слугує видовою назвою різних елементів фразеологічної підсистеми, коли друге, своєю чергою, є найменуванням реальних фразеологічних утворень, у яких об'єктивуються фразеологічні одиниці.

Правильну характеристику терміну фразеологізм дають диференційні ознаки в їх сукупності, а саме: 1) фразеологізм має специфічне фразеологічне значення; 2) значення фразеологізму не може виявлятися окремо або незалежно від його граматичних особливостей; 3) для фразеологічної одиниці властиві постійність та відтворюваний за традицією компонентний склад. Наприклад: «пекти раків»

(червоніти від сорому); «дати драла» (втекти); «розбити глек» (посваритися); «держати язик за зубами» (мовчати).

Фразеологічні одиниці суттєво відрізняються від окремих слів, адже їм притаманна велика кількість ознак, з яких найважливішими, окрім компонентності, є експресивність, цілісність значення, відтворюваність, відносна постійність компонентного складу та структури та відносна постійність компонентного складу.

М. Жуйкова висловлює думку, що «фразеологізми як знаки непрямої номінації найчастіше творяться на основі змінних (вільних) словосполучень (рідше – речень), перебираючи від них фонетичну форму, тобто план вираження, і радикально змінюючи план змісту». Також мовознавиця стверджує, що «в кожній мові існує чимало фразем, які утворилися без опори на готові словесні комплекси, а тому не можуть бути зараховані до класу знаків вторинної номінації. ... можна припускати, що для значної частини ідіом-новотворів, які постійно виникають у розмовному мовленні, а особливо в субстандарті, взагалі не характерний довгий шлях переосмислення готових знаків. Ідіоми можуть породжуватися миттєво, одразу як цілісні семантично, багатокomпонентні мовні одиниці зі своїм планом змісту» [1, с. 18–20]. Наприклад: «собаку з'їсти» (мати великий досвід у чомусь); «зарубати на носі» (запам'ятати); «бити байдики» (ледарювати); «як кіт наплакав» (дуже мало).

Визначення В. Телії зазначає, що фразеологізми є загальною назвою семантично пов'язаних поєднань слів і пропозицій. Вони відрізняються від подібних із ними за формою синтаксичних структур і не створюються відповідно до загальних закономірностей вибору та комбінації слів для організації висловлювань, а відтворюються в мові в певному співвідношенні семантичної структури та лексико-граматичного складу [6, с. 39].

За великою кількістю наведених вище визначень та тлумачень фразеологізмів можна помітити певну розбіжність думок різних вчених щодо цього терміну. Це можна пояснити відсутністю спільного розуміння природи фразеологізмів. І хоч відомо, що фразеологізми переважно створюються для експресивно-емоційної характеристики та конкретизації явищ навколишньої діяльності, однак при характеризованні вже названого словом предмета, фразеологічна одиниця виділяє в ньому окремі властивості, через які повторно називає [6, с. 35].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що фразеологічні одиниці є невід'ємною складовою української мови, що надає їй особливої виразності та образності. Вони відображають національну культуру, традиції та менталітет народу, а також збагачують мовлення, роблячи його більш емоційним та колоритним. Аналіз фразеологічних одиниць в українській мові виявляє їхню різноманітність та багатогранність. Вони використовуються в різних сферах мовлення, від побутового спілкування до художньої літератури. Фразеологізми допомагають передати складні поняття та емоції, зробити мовлення більш яскравим та переконливим. Подальші дослідження фразеологічних одиниць в українській мові можуть бути спрямовані на вивчення їхньої еволюції, впливу на формування національної ідентичності, а також на розробку ефективних методів їхнього використання в навчальному процесі.

Список використаних джерел

1. Жуйкова М. В. Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов. Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського державного університету імені Лесі Українки, 2007. 416 с.
2. Кожуховська Л. Системні класифікації фразеологічних одиниць в україністиці. Мовознавчі студії: матеріали Всеукраїнської наукової конференції на пошану 75-річчя від дня народження професора Мар'яна Демського / упоряд.: К. Іваночко, О. Кушлик, П. Мацьків, М. Стецик, М. Яким, Я. Єрмоленко, Л. Баранська. Дрогобич: Посвіт, 2010. Вип. 2. С. 192–198.
3. Коломийська І. А. Особливості вживання фразеологічних одиниць у німецькомовному газетному тексті : гендерний аспект дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 – германські мови. Чернівці - Запоріжжя, 2017. 272 с.
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
5. Українська мова : Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський (співголова), Тараненко О. О. та ін. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
6. Яцьків М. В. Фразеологія художньої прози закарпатоукраїнських письменників Мирослава Дочинця та Дмитра Кешелі: лінгвокультурологічний аспект : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 – українська мова. Ужгород, 2021. – 244 с.

Ольга Лемчик,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Струганець Любов Василівна

КОМУНІКАТИВНІ ОЗНАКИ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ

«Zaxid.net»

Постановка проблеми. Мова засобів масмедіа значною мірою впливає на лінгвосоціум, що породжує необхідність дослідження культури мови журналістських текстів. Мова інтернет-видань є динамічним явищем, яке потребує глибокого та всебічного аналізу. Це увиразнює актуальність проблематики нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення комунікативних ознак перебуває в площині культури мови і стилістики. Н. Бабиш найбільш детально схарактеризувала теоретичні аспекти виокремлення комунікативних ознак, зокрема таких: правильність, точність, логічність, багатство (різноманітність), чистота, доречність, достатність, ясність, виразність, емоційність [1].